

Příloha k protokolu o SZZ č.
Vysoká škola: **Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích**
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur
Oddělení českého jazyka a literatury
Datum odevzdání posudku: **25. 7. 2016**

Jméno: **Bc. Jana JINDROVÁ**
Obor: **ČJn-OVn-SZn**
Recenzent diplomové práce:
doc. PhDr. Marie Janečková, CSc.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Rozbor nářečních prvků v současné chodské mluvě a v díle J. Š. Baara

téma

Diplomová práce Jany Jindrové navazuje na bakalářskou práci, v níž se poprvé zabývala nářečními jevy z úseku chodského jihozápadočeské nářeční podskupiny. V diplomové práci si stanovila úkol náročný časově i rozsahem zpracovávaného materiálu. Tématem DP se stala analýza nářečních prvků v současné nestylizované mluvě na Chodsku a ve stylizované mluvě vybraných děl J. Š. Baara. Cílem rozboru bylo komparací zjistit, v jakém stavu se nářečí chodského úseku nachází v současné době. K naznačení vývojové linie využila i nestylizované texty starší, zápisy vyprávění z 50. let 20. století, které získala v Muzeu Jindřicha Jindřicha v Domažlicích. K doplňující konfrontaci využila rovněž stylizované texty současné, jež jsou v poslední době vydávány. Vznikla práce materiálově obsáhlá, rozdělená do čtyř částí. V první pojednala o J. Š. Baarovi a jeho literárním odkazu, k přiblížení domažlicko-horšovskotýnského úseku využila též informace etnografické. Následoval dialektologický oddíl o jihozápadočeské podskupině s úsekem chodským. Druhou část tvoří metodologická kapitola a teprve třetí část se zabývá rozbohem materiálu v pořadí naznačeném v metodologické kapitole.

Autorka sleduje mizení nářečních prvků v mluvě tří generací a výskyt nářečí v mluvě stylizované. Každý oddíl obsahuje shrnutí, širší komparace se týká vlastností nestylizované a stylizované mluvy. Čtvrtá část obsahuje přepisy nahrávek současné nestylizované mluvy, ukázky zápisu nestylizované mluvy z 50. let 20. stol., úryvky ze tří vybraných Baarových děl (*Hanče*, *Pro kravičku*, *Skřivánek*), dále ukázky ze současných chodských kuchařských knih a z knihy pověstí z Chodska. Přiloženo je i CD s nahrávkami současných mluvčích.

Oceňuji osobní přístup diplomantky, která nepochází z oblasti, avšak vedena svým zájmem navštívila Chodsko a prováděla výzkum v několika chodských lokalitách (Chodov, Klenčí p. Č., Postřekov, Mrákov). Navázala na loňskou návštěvu a vyhledala s pomocí tamních kulturních pracovníků 15 respondentů od nejstarších po nejmladší zástupce. Řízený rozhovor obsahoval vyprávění o dávných zvycích, dodržovaných i již zaniklých, o chodském kroji, vzpomínky na dětství a mládí. Diplomantka sledovala kvantitativní nárůst obecněčeských prvků v mluvě a sestavila slovník nářečních výrazů. Závěry, k nimž dospěla, potvrdily její předpoklady, že nářečí nezadržitelně mizí, a pokud se uchovává, je to často prostřednictvím zájmové činnosti pěveckých a tanečních souborů, lidových kapel a všeobecně podporovaných tradičních obřadů, jako je např. masopust.

Nejvíce nářečních prvků obsahuje mluva nejstarší generace, méně jich má mluva generace střední, přičemž jde někdy spíše o pasivní znalost než o aktivní užívání konkrétních výrazů. Udržují se nářeční prvky celočeské, u nejmladší generace převažují. Vliv interdialektu obecná čeština je stále zřetelnější. Z nářečních prvků jihozápadočeské podskupiny se pevně

drží tvaroslovné rysy, např. délka v nom. pl. maskulin, ustrnulý tvar adjektiv individuálně posesivních, ze širšího západočeského okruhu je výrazná široká výslovnost dlouhého *á* [æ] a typická větná intonace, tzv. plzeňské zpívání. K posouzení udržování rozdílu mezi 2. sg. a 3./6. sg. adjektiv a rodových zájmen ženského rodu neměla diplomantka doklady.

Soustředím se na připomínky k hodnocení nářečních jevů v nestylizované i stylizované mluvě počínaje od s. 56: jako vliv přehlásky *a>e* bych nehodnotila výrazy *behno, teki, kamerát*; v prvních dvou případech je *e* výsledkem širší výslovnosti *a*, v posledním se projevuje vliv německé podoby slova *Kamerad*; hovoří-li se o úženi *é>í*, je třeba ve výčtu příkladů připojit i tvary *sed'ili, křičít, umřil*; není možné mluvit o úženi *í>é*, *i>e* ve tvarech *snih, sňeh, sňehu* – vždyť diplomantka cituje podle ČJA 5, 2005, s. 232, že nedošlo ke změně kvantity, kvantita v nom./ak. sg. se přizpůsobila většinovým tvarům.

U výslovnosti sloves *poudala, poučeli, pouvádát* jde o nadměrnou dvojhlásku pouze u slovesa *poučeli* (ze stč. *pojičiti>pójčiti>půjčiti, půjčil*, nastala zde nadměrná diftongizace vyslovovaného *ú>ou*). U *poudaťi, poudala* se mění skupina *-ovi->-oui->-ou-*. U výrazu *vichod'enú* naopak nenastala alternace *d'>z* a koncové *ou* má užší výslovnost. Na s. 56 diplomantka uvádí rysy jihozápadočeské, na s. 58 rysy okrajových úseků západočeské oblasti, k nimž řadí i Chodsko. Navrhovala bych dát některé rysy ze s. 56 až na s. 57 a 58 jako typické pro okrajové úseky. Změna *o>u* je výsledkem užší výslovnosti.

V tvaroslovném rozboru jsou připomínány ustrnulé tvary rodinných jmen na *-ouc, -uc* a záměna 3. a 4. pádu sg. osobních zájmen. Odkaz na zmínku o tomto jevu v práci I. Bogoczové však nesouhlasí s citovanou stránkou.

Co se týká lexikálního rozboru, tabulkové uspořádání chválím, ačkoli vysvětlení významu přejímek z němčiny je nedůsledné. Slova uvedená jako nářeční jsou zároveň přejatá (*fjertuch, jupka, lajblík, loch, žejdlík*, s. 61). Výpůjčky z němčiny jsou pak shromážděny zvlášť na s. 112, ale chybí tam ještě 9 přejímek ze seznamu nářečních slov (*belík, caltka, hindle, mařtal, ryjdovat, šiml, špýchar, štajryš, žejdlík*, s. 108). Některé lexikální jednotky by bylo třeba vysvětlit, případně upozornit i na to, že jsou zkomolené (*paskule* – jinak *paspule* „stužka k lemování“).

Práci vytýkám některé nedostatky stylizačního rázu, nepřesné formulace, překlipy (ss. 56, 57, 60, 61, 62, 65, 66 aj.), prohřešky v interpunkci. Někdy má autorčino vyjadřování sklon k přílišné kondenzaci, objevují se i terminologické nepřesnosti.

Přínosem je, že diplomantka dokázala zpracovat rozsáhlý jazykový materiál a komparací dospět k přesvědčivým závěrům. V širokém záběru sledovala současný stav mluvy ve srovnání s mluvou před 50 lety i míru stylizace v Baarových dílech a v textech současných autorů. Zachytila pro budoucí generace lingvistů možná poslední zbytky nářečních prvků, které zmizí s odchodem nejstarší generace a dále budou uchovávány pouze jako folklor.

Práci ráda doporučuji k obhajobě.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **velmi dobře**

.....
podpis recenzenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 25. července 201